

Masarykova univerzita
Pedagogická fakulta

Anotace-zpracování

Odborná literatura se zaměřením na oblast specifických poruch učení

Vypracovala: Markéta Veselá

Pro předmět: Specializace: Specifické poruchy učení, kód předmětu: PdF:SP3MK_SSP3

Vyučující: PhDr. Mgr. Soňa Chaloupková, Ph.D.

Úvodní vstup

Nástup dítěte do školy je důležitým okamžikem pro dítě a také pro rodiče. Na dítě jsou kladeny vyšší nároky a požadavky, na jeho adaptaci novým úkolům. Dítě má potřebu zažít úspěch, být akceptováno druhými. Školní vyučování nese riziko, že dítě zažívá první neúspěchy, může být na něj poukázáno, že není schopno osvojovat školní poznatky. Jednou z možných příčin potíží mohou být specifické poruchy učení. Je třeba mít na paměti, že specifické poruchy učení se vyskytují, a mohou zasahovat do školní zralosti a úspěšnosti dítěte. Včasné odhalení příčin školních neúspěchů a potíží spojených s poruchami učení, jejich diagnostika, podpora dítěte, to jsou pozitivní kroky k cílené nápravě a zpřístupnění vzdělávání. Budování dobrého vztahu dítěte ke školnímu vzdělávání a mnohé další otázky týkající se specifických poruch učení mi poskytly četné odborné publikace...

Anotace ke knize

Název knihy:

DYSLEXIE

Specifické poruchy učení

Autor:

Zdeněk Matějček

„Úvod“ knihy přináší odborný text, který nám přináší a popisuje cenné informace. Kniha s názvem „Dyslexie“ uvádí v porozumění o specifických poruchách čtení. Je prokázáno, že několik procent dětí na počátku školní dráhy potřebuje více porozumění a dlouhodobou odbornou pomoc. Dyslexie se stávají nápadnými ve všech zemích a jsou závažným aktuálním problémem, a to nejen školním, nýbrž sociálním. Pohledem do postupujících kapitol „Historie“ zjistíme, že cesta poznávání specifických poruch učení je spojena s neurologickými objevy a nálezy. Poškozením určitých center v mozku může dojít ke ztrátě artikulace (výslovnosti), produkování řeči a též vyjadřování. Další nálezy poukazují na možnost *jemných* poškození center v mozku, jež způsobují ztrátu schopnosti porozumění mluvené řeči, poruchy se mohou vztahovat i na řeč psanou. Tyto děje se nedějí náhodně, nastanou v důsledku lokálního poškození mozkových laloků na podkladě časných vývojových stádií. Kniha je určena všem, tedy těm kdo se chtějí o problematice dozvědět více v celé šíři i hloubce. *Definice* dyslexie naznačuje nepoměr mezi dosahovanou úrovní čtení a přiměřenou inteligencí. To už se však ocitáme u kapitoly „*Terminologie*“, odkud se dozvíme o poznacích výzkumu z této oblasti, o tom, že specifické poruchy učení zahrnují širší pojem, tedy *různorodé skupiny poruch*. Kniha poskytuje odbornou orientaci hledajícím rodičům a metodologickou a praktickou podporu pro činnost učitelů a dalších kvalifikovaných pracovníků. Další četbou prohlubujeme informace o *obtížích* specifických poruch učení, ty se svými symptomy projevují u jedinců-žáků při nabývání a užívání dovedností jako je čtení, psaní, mluvení, porozumění mluveného slova, počítání. Podrobněji se však s „problematikou“ obeznámíme v širších

souvislostech v kapitolách. Přínosné jsou zodpovězené otázky výzkumu vlivu laterality v souvislosti s nálezy dyslexie, významný je text o podílu funkcí spolupráce mozkových hemisfér (každá mozková hemisféra zpracovává pohotověji lépe rozdílné podněty) a dále cenné výzkumy související s vrozenými malformacemi mozku (možné ukazatele pro vývojovou dyslexii tzv. hereditárního typu, tj. podmíněné dědičností), to vše v kapitolách: *Lateralizace řeči v lidském mozku, Čtení a funkce hemisfér, Poruchy ve spolupráci hemisfér, Dyslektici v cytoarchitektonickém výzkumu*. O jednotlivých neuroanatomických funkcích mozku, která jsou na stopě prvotním příčinám dyslexií a jeho specifických mechanismech, v kapitole *Neurobiologie řeči, Rozdíly dle pohlaví, Počáteční výuka a čtení, Sluchová vnímání ve školní třídě, Neuropsychologické učení A.R Liji*.

Další kapitola pojednává o *Neverbálních poruchách učení*, v tomto textu se seznámíme s pojmy dyspraxie, autistické rysy a rovněž tak více poznáme obraz poruchy pravoemisférových funkcí. Další kapitoly se více přesouvají do *školní praxe*, poradenství, kdy je více rozebírána problematika specifických poruch učení v návaznosti na školní výuku a schopnosti dítěte. Etiologie poruchy učení odráží genetické mechanismy nebo časná poškození mozkových struktur ve spojení s vývojem jedince. Zde čteme kapitoly: *Příčiny dyslexie, Základní příčiny dyslexie, Vývojový deficit, Genetické spojitosti, Časný vývoj a hormonální činnost, Psychická deprivace*. Kapitoly *Příbuzné poruchy a nápadnosti* nám představí různorodé skupiny poruch: *Dysortografie, Dysgrafie, Dyspinxie, Dyskalkulie, Nepravá dyslexie a Hyperlexie a časní čtenáři*. Další celek kapitol tvoří *Dyslexie, řeč a smyslové funkce*, tento oddíl představí vztah dyslexie k poruchám v citové oblasti, tedy jaký význam nese emoční činitel, neurotický blok a opožděný vývoj řečových funkcí a specifické poruchy řeči, poruchy sluchu, zrakové vnímání, záměny písmen a dále *oční pohyby*. Dále následuje kapitola „*Výskyt dyslexií*“ a „*Diagnostika poruch čtení*“, již z názvu je patrné, že diagnostický postup bude měřit poruchy v základních poznávacích schopnostech, podkapitoly řeší, kdo se podílí na diagnostice, představí ověřené diagnostické nástroje, podmínky a okolnosti klinického obrazu jedince. „*Školní dokumentace*“ – *školní dotazník*, je jedním z podkladů, který následuje před vyšetřením dítěte (zpráva s časovým průběhem případných potíží dítěte). Další body diagnostického postupu v následujících kapitolách: *Anamnéza s rodiči, Vyšetření dítěte, Úvodní rozhovor s dítětem, Zkouška hlasitého čtení* (zkoumán čtenářský kvocient, porozumění čteného textu ad.). Další diagnostické zkoušky popisují kapitoly: *Zkouška psaní a pravopisu* (mechanismus psaní a získané návyky, krátkodobá paměť, zkoumání pozornosti, prostorová orientace), *Vyšetření inteligence* (zdůrazněn Wechslerův IQ test, zkoumán ČQ), *Speciálně zaměřené zkoušky, Sebepojetí dítěte*. Další celek tvoří nadpis kapitol: *Náprava dyslexií* (podpora zájmu dítěte, povzbudivá atmosféra) jsou důležitými momenty v nápravě. A nyní ke specifickým metodám nápravy v kapitolách: „*Specifické metody nápravy*“, žádná metoda není univerzálně účinná, nýbrž tvořivé přizpůsobování metod k pokrokům v nápravě dítěte, i takto bychom popisovali odborný a kvalifikovaný metodický přístup, který tvoří podkapitoly: „*Metoda obtahování*“ (podle G. M. Fernaldové, použita v nápravě dyslexie a dysortografie), jiná metoda nápravy: „*Metoda barevných kostek*“ (hmatové a pohybové posilování a možnost skládání slov), *Slabičné*

čtení a Cvičení očních pohybů, Čtení s okénkem (pomůcka, jež postupně zakrývá, odkrývá text), *Metoda barevných písmen* (barevně upravená abeceda pro snazší orientaci dítěte v poznávání abecedy). Další kapitoly knihy tvoří: *Pracovní motivace, Povzbudivé školní hodnocení a Celková organizace nápravné péče*. Kniha končí kapitolou „*Výhledy*“.

Anotace knihy II.

Název knihy:

Kapitoly ze specifických poruch učení I

Vymezení současné problematiky

Autor knihy:

PaedDr. Miroslava Bartoňová, Ph.D

Kapitoly člení odborný text, jenž se zabývá deskripcí a explanací specifických poruch učení. Máme možnost se setkat také s příkladnými náměty projevů specifických poruch učení, a takto poznáváme projevy, etiologii jednotlivých specifických poruch učení. *Úvod* – „*Základní problematika specifických poruch učení*“ tato kapitola náleží základnímu vymezení, odborné terminologii specifických poruch učení, nastíněny jsou též základní pojmy, definice ve světle současné problematiky na dané odborné téma. Další úsek kapitol rozevírá – „*Zvláštnosti psychického vývoje jedince s SPU*“. Zde nacházíme náhled na osobnost jedince z hlediska vývojových zvláštností, řešení však nezůstává dlužno ani dospělým jedincům, jež by neměli stát se specifickými poruchami učení bez porozumění. Jedním z faktorů, jež mohou pozitivně ovlivnit vývoj jedince je funkce rodiny, výchovné styly, v postavení k problémům dítěte se specifickými poruchami učení – tento oddíl řeší kapitola s názvem – „*Rodina a výchovné působení na dítě se specifickými poruchami učení*“. Dítě také vystupuje často ve školním prostředí, zde je formováno, zaujímá a buduje postoje, ale také se setkává s postoji, a v případě specifických poruch učení, dítě vstupuje do kontaktu s dalšími institucemi, v reedukaci s odbornými, a to je také ústředím témat kapitoly s pojmenováním „*Jedinci se specifickou poruchou učení v poradenském systému*“. Tento oddíl kapitol také rozebírá možnosti prevence, metodologické přístupy a alternativní způsoby podpory ve speciálně pedagogické diagnostice. Možnosti edukace žáků informuje kapitola – „*Edukační proces žáků se specifickou poruchou učení*“. Jaké jsou možnosti vzdělávání žáků s SPU? Tyto a další důležité informace nalezneme v textu, jenž tvoří např.: IVP- individuální vzdělávací program, depistáž žáků, právní normy a zákonná opatření ad. Další kapitola s podkapitolami si klade za otázku: „*Jaké jsou možnosti vzdělávání, výuky cizího jazyka, ve vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení?*“ Vše potřebné se dozvíme v úseku, který tematicky knihu uzavírá, a tím je – *Postavení cizího jazyka ve vzdělávání žáků se specifickou poruchou učení*. Kniha slouží k orientaci v dané problematice „*specifických poruch učení*“ a je hodnotnou studijní oporou.

Použité literární zdroje

BARTOŇOVÁ, M. Kapitoly ze specifických poruch I. Brno:MU, 2004. s. 128. ISBN 80-210-3613

MATĚJČEK, Z. Dyslexie – specifické poruchy čtení. 3.vyd.1993. ISBN 80-85467-56-9